

A zempléni kabóca kutatás elmúlt évszázadának eredményei*

OROSZ ANDRÁS & HEGYESSY GÁBOR

ABSTRACT: (The last hundred years of Auchenorrhyncha research in County Zemplén) The authors summarize the results of the last one hundred and fifty years of Auchenorrhyncha research in County Zemplén, first of all based on materials deposited in the Kazinczy Ferenc Museum, Sátoraljaújhely, and the Hungarian Natural History Museum, Budapest. 177 species representing 129 genera of 11 families have been captured during recent collectings; another 39 species were reported by Géza Horváth. The total number of species hitherto recorded from the county represents more than one third of the Hungarian Auchenorrhyncha fauna. The Hungarian occurrence of *Trypetimorpha occidentalis* Huang & Bourgoin, 1993, previously not recorded from the country, is verified.

A szipókás rovarok jelentősége ugrásszerűen nőtt az elmúlt évtizedben. Ezt részben tömegszaporodási képességük indokolja, másrészt ez növényi vírus és fitoplazma betegségek terjesztésében való részvételüknek köszönhető. A csoport képviselői széles elterjedéssel bírnak, minden biotópban megtalálhatók, ebben csupán a vízfelszín alatti élőhelyek jelentenek kivételt.

A zempléni fauna kutatása már a XIX század utolsó harmadában megindult, első eredményeit MOCSÁRY (1875) közleményében találjuk, bár a felsorolt fajok példányainak holléte máig tisztázatlan. Nagy lendületet vett a kutatás a megyében letelepedő Horváth Géza járási körorvos, a szipókás rovarok avatott kutatója munkásságának köszönhetően. Az általa gyűjtött és meghatározott példányok ma is megtalálhatók a Magyar Természettudományi Múzeum (MTTM) gyűjteményében. Az általa kimutatott fajok listáját közreadta „A Magyar Birodalom Állatvilága” c. munka idevágó részében (HORVÁTH 1897). A kutatómunkát 1937-ben bekövetkezett haláláig folytatta, utána az 50-es évektől a MTTM gárdája alkalmi gyűjtéseket végzett a területen. Abaúj és Zemplén biotópjainak rendszeres vizsgálatát Hegyessy Gábor kezdte meg 1992-től és ezek a kutatások napjainkban is tartanak. A vizsgált anyag meghatározását Orosz András végezte.

Alábbiakban először MOCSÁRY Sándor (1875), majd HORVÁTH Géza (1897) publikált fajlistáját közöljük, utána következik Hegyessy Gábor feldolgozott anyagának listája. Természetesen egyezések vannak a listák között, ezek megerősítik a faj előfordulását a területen. (Hegyessy Gábor anyagából a bizonyító példányok többsége – kb. 2000 db – a sátoraljaújhelyi Kazinczy Ferenc Múzeum gyűjteményében került elhelyezésre.)

A két első fajlistában először idézzük az eredeti leírást, majd (ahol szükséges) utána szögletes zárójelben közöljük a faj mai érvényes nevét, feltüntetve az időközben bekövetkezett szinonimizálást is, illetve a leíró és az évszám együttesét, ahol nem adta ezt meg a szerző.

A fajok rendszertani besorolásához NAST (1972) irányadó munkáját vettük figyelembe, a ma használt érvényes nevek tekintetében részben HOLZINGER et al (2003) közép-európai faunamunkája, részben BIEDERMANN & NIEDRINGHAUS (2004) kézikönyve szolgált mintául.

* I. Zemplén-kutató Konferencia, 2006. április 14–15., Tokaj.

MOCSÁRY Sándor (1875) az alábbi zemléni fajokat sorolja fel:

Cercopidae

- Lepyronia coleoprata* Linn. – Sátoraljaújhely [(Linnaeus, 1758)]
Aphrophora alni Fall. – Sátoraljaújhely [(Fallén, 1805)]
Philaenus exclamationis Thunb. – Sátoraljaújhely [*Neophilaenus exclamationis* (Thunberg, 1784)]
Philaenus spumarius Linn. – Sátoraljaújhely [(Linnaeus, 1758)]
Philaenus spumarius var. *lateralis* Linn. – Sátoraljaújhely. [syn. ! *Philaenus spumarius* (Linnaeus, 1758)]

HORVÁTH Géza (1897) a Hernád és a Tisza közé zárt zemléni és abaúji területéről a következő fajokat említi:

Jassidae [Cicadellidae]

- Dicraneura flavipennis* Fabr. – Sátoraljaújhely. [*Notus flavipennis* (Zetterstedt, 1828)]
Chlorita vittata Leth. – Sátoraljaújhely. [*Austroasca (Austroasca) vittata* (Lethierry, 1884)]
Chlorita bipunctata Osch. (*frontalis* Leth.) – Sátoraljaújhely, Széphalom. [*Kyboasca bipunctata* (Oshanin, 1871)]
Eupteryx vittata L. – Sátoraljaújhely. [Linnaeus, 1758]
Eupteryx artemisiae Kb. – Sátoraljaújhely, Hidasnémeti. [Kirschbaum, 1868]
Eupteryx pulchella Fall. – Sátoraljaújhely. [*Eurhadina pulchella* (Fallén, 1806)]
Zygina flammigera Geoffr. (*blandula* Rossi) – Sátoraljaújhely [*Zygina (Zygina) flammigera* (Fourcroy, 1785)]
Zygina flammigera Geoffr. var. *suavis* Rey – Tarcal [*Zygina (Zygina) suavis* Rey, 1891]
Zygina tiliae Geoffr. – Bereczki [*Zygina (Zygina) tiliae* (Fallén, 1806)]
Zygina angusta Leth. – Tolcsva [*Zygina (Zygina) angusta* Lethierry, 1894]
Cicadula cyanae Boh. – Tarcal, Széphalom [*Erotettix cyane* (Boheman, 1845)]
Cicadula punctifrons Fallén var. *repleta* Fieber – Sátoraljaújhely [*Sagatus punctifrons* (Fallén, 1825)]
Doratura impudica Horváth – Tarcal [Horváth, 1897]
Thamnotettix lineatus Fabricius – Sátoraljaújhely, Tolcsva [*Stictocoris picturatus* (C.Sahlberg, 1842)]
Thamnotettix fuscovenosus Ferr. – Széphalom [*Anoplotettix fuscovenosus* (Ferrari, 1882)]
Thamnotettix fuscovenosus Ferr. var. *inornatus* Horváth – Tolcsva, Széphalom [*Anoplotettix horvathi* Metcalf, 1955]
Thamnotettix coronifer Marsh. – Sátoraljaújhely [*Recilia coronifera* (Marshall, 1866)]
Thamnotettix affinis Fieber, 1885 – Sátoraljaújhely [?? Szíriából leírt faj!]
Thamnotettix cruentatus Panzer – Sátoraljaújhely [*Idiodonus cruentatus* (Panzer, 1799)]
Thamnotettix vitripennis Flor – Sátoraljaújhely, Tokaj [*Rhopalopyx vitripennis* (Flor, 1861)]
Thamnotettix sulphurellus Zett. – Sátoraljaújhely [*Elymana sulphurella* (Zetterstedt, 1828)]
Thamnotettix erythrostrictus Leth. – Sátoraljaújhely [syn. ! *Thamnotettix dilutior* (Kirschbaum, 1868)]
Athysanus striola Fallén – Sátoraljaújhely [*Limotettix striola* (Fallén, 1806)]
Athysanus striatulus Fallén – Sátoraljaújhely [syn. ! *Scleroracis decumanus* (Kontkanen, 1949)]
Athysanus schenckii Kb. – Tarcal [*Euscelidius schenckii* (Kirschbaum, 1868)]
Athysanus cognatus D. S. – Sátoraljaújhely [syn. ! *Macustus griseus* (Zetterstedt, 1828)]
Athysanus distinguendus Kirschbaum – Sátoraljaújhely [*Euscelis distinguendus* (Kirschbaum, 1858)]
Athysanus aemulans Kirschbaum – Cigánd, Radvány, Sátoraljaújhely, Tolcsva [*Streptanus aemulans* (Kirschbaum, 1868)]
Athysanus ochrosomus Kirschbaum – Sátoraljaújhely [syn. ! *Euscelis lineolatus* Brullé, 1832]
Athysanus procerus Herrich-Schäffer – Sátoraljaújhely [*Handianus procerus* (Herrich-Schäffer, 1835)]
Athysanus ignoscus Melich. – Tarcal [*Handianus ignoscus* (Melichar, 1896)]
Athysanus impictifrons Boheman – Sátoraljaújhely, Tolcsva [*Laburris impictifrons* (Boheman, 1852)]
Jassus atomarius Germar – Tokaj [*Allygus atomarius* (Fabricius, 1794)]
Jassus commutatus Fieber – Tállya [*Allygus commutatus* Fieber, 1872]
Jassus mayri Kirschbaum – Sátoraljaújhely [*Allygus mayri* (Kirschbaum, 1868)]
Platymetopus rostratus Herrich-Schäffer – Bodókö [Herrich-Schäffer, 1834]
Deltocephalus formosus Boheman – Sátoraljaújhely [*Metalimnus formosus* (Boheman, 1845)]
Deltocephalus formosus Boheman var. *steini* Fieber – Sátoraljaújhely [*Metalimnus steini* (Fieber, 1869)]
Deltocephalus socialis Flor var. *onustus* Fieber – Sátoraljaújhely [*Turrutus socialis* (Flor, 1861)]
Deltocephalus notatus Melich. – Tarcal [*Psamnotettix notatus* (Melichar, 1896)]
Deltocephalus hypochlorus Fieber – Sátoraljaújhely, Tokaj [*Rhoananus hypochlorus* (Fieber, 1869)]
Deltocephalus cephalotes Herrich-Schäffer – Tarcal [*Psamnotettix cephalotes* (Herrich-Schäffer, 1834)]

Eupelix cuspidata Fabricius – Pácin, Sátoraljaújhely [Fabricius, 1775]
Eupelix spatulata Germar – Pácin, Sátoraljaújhely [syn. ! *Eupelix cuspidata* Fabricius, 1775]
Strongylocephalus agrestis Fallén – Sátoraljaújhely [*Stroglyocephalus agrestis* (Fallén, 1806)]
Acocephalus trifasciatus Geoffroy – Sátoraljaújhely, Szerencs [*Planaphrodes trifasciatus* (Fourcroy, 1785)]
Fiebertiella flori Stål – Sátoraljaújhely, Szépalom [Stål, 1864]
Penthimia nigra Goeze (*atra* Fabricius) var. *haemorrhoea* Schrank – Sárospatak, Tokaj [Goeze, 1778]
Idiocerus ustulatus M. R. – Sárospatak [*Viridicerus ustulatus* (Mulsant et Rey, 1855)]
Idiocerus aurulentus Kirschbaum – Sátoraljaújhely [*Tremulicerus fulgidus* (Fabricius, 1775)]
Macropsis microcephala Herrich-Schäffer – Tarcál [syn. ! *Batracomorpha irroratus* Lewis, 1834]
Pediopsis fuscineris Boheman – Tolcsva [*Macropsis fuscineris* (Boheman, 1845)]
Pediopsis virescens Fabricius var. *notatifrons* Rey – Sátoraljaújhely [syn. ! *Macropsis marginata* (Herrich-Schäffer, 1836)]
Pediopsis megerlei Fieber – Sátoraljaújhely [*Macropsis megerlei* (Fieber, 1868)]
Pediopsis scutellata Boheman – Sátoraljaújhely [*Macropsis scutellata* (Boheman, 1845)]
Pediopsis nana Herrich-Schäffer var. *cretacea* Fieber – Mád, Tarcál [*Hephathus nanus* (Herrich-Schäffer, 1836)]

Cicadidae

Cicadetta montana Scopoli – Sátoraljaújhely [Scopoli, 1772]
Tettigia orni Linnaeus – Tolcsva [*Cicada orni* (Linnaeus, 1758)]

Fulgoridae [Fulgoromorpha]

[Tettigometridae]

Tettigometra atra Hagenbach – Sátoraljaújhely [Hagenbach, 1825]
Tettigometra fuscipes Fieber – Sátoraljaújhely [syn. ! *Tettigometra concolor* Fieber, 1865]
Tettigometra impressopunctata Duf. – Sátoraljaújhely [Dufour, 1846]
Tettigometra sordida Fieber – Bodókö [Fieber, 1865]

[Cixiidae]

Myndus musivus Germar – Sátoraljaújhely, Tokaj [Germar, 1825]
Cixius pilosus Ol. – Sátoraljaújhely [*Tachycixius pilosus* (Olivier, 1791)]
Cixius pallipes Fieber – Sátoraljaújhely [*Ceratocixius wagneri* China, 1942]
Oliarius pallens Germar – Tarcál [syn. ! *Pentastiridius leporinus* (Linnaeus, 1761)]

[Achilidae]

Helicoptera parnassia Stål – Erdőbénye [*Cixidia parnassia* (Stål, 1859)]

[Issidae]

Issus muscaeformis Schrank (*frontalis* Fieber) – Sátoraljaújhely [Schrank, 1781]

[Delphacidae]

Megamelus notula Germar – Sárospatak, Sátoraljaújhely, Szépalom [Germar, 1830]
Kelisia guttulifera Kirschbaum – Sátoraljaújhely [Kirschbaum, 1868]
Delphax obscurella Boheman – Sátoraljaújhely [*Javesella obscurella* (Boheman, 1847)]
Delphax venosa Germar – Sátoraljaújhely, Szerencs [*Delphacodes venosus* (Germar, 1830)]
Delphax exigua Boheman – Sátoraljaújhely [*Kosswigianella exigua* (Boheman, 1847)]

Hegyessy Gábor anyagából az alábbi fajok kerültek elő:

A felsorolás a Bodroghöz (B), a Zempléni-hegység, a Szerencsi-dombság és a Hernád bal parti része (Z) illetve a Taktaköz (T) területéről származó múzeumi példányok adatai alapján készült.

HOMOPTERA (Auchenorrhyncha)

FULGOROMORPHA

Cixiidae

- Acanthocixius dubius* Wagner, 1939 – Z
Ceratocixius simplex (Herrich-Schäffer, 1835) – B, Z
Cixius nervosus (Linnaeus, 1758) – B, Z, T
Cixius cunicularius (Linnaeus, 1767) – Z
Cixius distinguendus Kirschbaum, 1868 – B
Cixius stigmaticus Germar, 1818 – Z
Hyalesthes obsoletus Signoret, 1865 – T
Myndus musivus (Germar, 1825) – B, T
Reptalus cuspidatus (Fieber, 1876) – B, Z, T
Reptalus panzeri (Löw, 1883) – Z
Reptalus quinquecostatus (Dufour, 1833) – B, Z, T
Tachycixius pilosus (Olivier, 1791) – Z

Delphacidae

- Acanthodelphax spinosus* (Fieber, 1866) – B
Asiraca clavicornis (Fabricius, 1794) – B, Z, T
Calligypona reyi (Fieber, 1866) – T
Conomelus anceps (Germar, 1821) – Z
Criomorphus albomarginatus Curtis, 1833 – Z
Criomorphus williamsi China, 1939 – Z
Delphacodes venosus (Germar, 1830) – Z
Delphax crassicornis (Panzer, 1796) – Z
Dicranotropis hamata (Boheman, 1845) – B, Z
Ditropsis flavipes (Signoret, 1865) – B, Z
Euconomelus lepidus (Boheman, 1847) – B, Z
Euides speciosa (Boheman, 1845) – B, Z
Eurybregma nigrolineata Scott, 1875 – B, Z, T
Eurysa lineata (Perris, 1857) – Z
Eurysula lurida (Fieber, 1866) – B, Z
Javesella dubia (Kirschbaum, 1868) – Z
Laodelphax striatellus (Fallén, 1826) – B, Z
Megadelphax sordidulus (Stål, 1853) – B, Z
Megamelus notula (Germar, 1830) – B, Z
Metropis mayri Fieber, 1866 – Z
Mirabella albifrons (Fieber, 1879) – Z

Cicadidae

- Cicadetta tibialis* (Panzer, 1798) – Z

Cercopidae

- Aphrophora alni* (Fallén, 1805) – B, Z, T
Aphrophora salicina (Goeze, 1788) – B, Z, T
Cercopis arcuata Fieber, 1844 – B, Z
Cercopis sanguinolenta (Scopoli, 1763) – B, Z, T
Cercopis vulnerata Rossi, 1807 – B, Z, T
Lepyronia coleoptrata (Linnaeus, 1758) – B, Z, T
Neophilaenus lineatus (Linnaeus, 1758) – B, Z, T
Neophilaenus minor (Kirschbaum, 1868) – T
Philaenus spumarius (Linnaeus, 1758) – B, Z, T

- Muirodelphax aubei* (Perris, 1857) – Z, T
Paraliburnia adela (Flor, 1861) – Z
Ribautodelphax albostratus (Fieber, 1866) – B, Z, T
Ribautodelphax collinus (Boheman, 1877) – Z
Ribautodelphax imitans (Ribaut, 1853) – Z
Stenocranus minutus (Fabricius, 1787) – B, Z
Stiroma bicarinata (Herrich-Schäffer, 1835) – Z
Struebingianella lugubrina (Boheman, 1847) – T

Achilidae

- Cixidia marginicollis* (Spinola, 1839) – Z

Dictyopharidae

- Dictyophara europaea* (Linnaeus, 1767) – B, Z, T
Dictyophara multireticulata Mulsant et Rey, 1855 – Z

Tropiduchidae

- Trypetimorpha occidentalis* Huang et Bourgoïn, 1993 – Z

Tettigometridae

- Mitricephalus macrocephalus* (Fieber, 1865) – Z
Tettigometra concolor Fieber, 1865 – Z
Tettigometra fusca Fieber, 1865 – Z
Tettigometra impressopunctata Dufour, 1846 – B, Z
Tettigometra laeta Herrich-Schäffer, 1855 – Z
Tettigometra obliqua (Panzer, 1799) – B, Z
Tettigometra sulphurea Mulsant et Rey, 1855 – Z, T
Tettigometra virescens (Panzer, 1799) – Z

Issidae

- Caliscelis wallengreni* (Stål, 1859) – Z
Issus coleoptratus (Fabricius, 1781) – Z
Issus muscaeformis (Schrank, 1781) – Z
Mycterodus immaculatus (Fabricius, 1794) – Z
Ommatidiotus inconspicuus Stål, 1863 – Z

CICADOMORPHA

Membracidae

- Centrotus cornutus* (Linnaeus, 1758) – B, Z
Gargara genistae (Fabricius, 1775) – B, Z
Stictocephala bisonia Kopp et Yonke, 1977 – B, Z

Cicadellidae

- Agalliinae**
Agallia consobrina Curtis, 1833 – Z
Agallia brachyptera (Boheman, 1847) – B, Z
Agallia ribauti Ossiannilsson, 1938 – Z
Dryodurgades reticulatus (Herrich-Schäffer, 1834) – Z

Aphrodinae

- Anoscopus albifrons* (Linnaeus, 1758) – Z
Anoscopus albiger (Germar, 1821) – B
Anoscopus flavostriatus (Donovan, 1799) – B, Z
Anoscopus histrionicus (Fabricius, 1794) – B
Anoscopus serratulae (Fabricius, 1775) – B, Z
Aphrodes bicinctus (Schrank, 1776) – B, Z, T
Planaphrodes bifasciatus (Linnaeus, 1758) – B, Z
Planaphrodes trifasciatus (Fourcroy, 1785) – Z
Stroggylocephalus agrestis (Fallén, 1806) – B, Z

Cicadellinae

- Cicadella viridis* (Linnaeus, 1758) – B, Z, T
Errhomenus brachypterus Fieber, 1866 – Z
Evacanthus acuminatus (Fabricius, 1794) – B, Z, T
Evacanthus interruptus (Linnaeus, 1758) – Z

Deltocephalinae

- Adarrus notatifrons* (Kirschbaum, 1868) – B, Z, T
Allygidius abbreviatus (Lethierry, 1878) – Z, T
Allygidius atomarius (Fabricius, 1794) – B, Z
Allygidius commutatus (Fieber, 1872) – Z, T
Allygidius furcatus (Ferrari, 1882) – Z
Allygidius mayri (Kirschbaum, 1868) – Z
Allygus mixtus (Fabricius, 1794) – B, Z, T
Allygus modestus Scott, 1876 – Z
Arthaldeus pascuellus (Fallén, 1826) – B, Z
Arthaldeus striifrons (Kirschbaum, 1868) – B, Z, T
Artianus interstitialis (Germar, 1821) – B
Athysanus argentarius Metcalf, 1955 – B, Z, T
Athysanus quadrum Boheman, 1845 – Z
Bobacella corvina (Horváth, 1903) – Z
Cicadula placida (Horváth, 1897) – Z
Colladonus torneellus (Zetterstedt, 1828) – B
Coryphaeus gyllenhalii (Fallén, 1826) – B
Deltocephalus pulicaris (Fallén, 1806) – Z
Diplocolenus abdominalis (Fabricius, 1803) – B, Z, T
Doratura homophila (Flor, 1861) – Z
Elymana sulphurella (Zetterstedt, 1828) – Z
Enantiocephalus cornutus (Herrich-Schäffer, 1838) – B, Z
Erotettix cyane (Boheman, 1845) – B
Euscelidius schenckii (Kirschbaum, 1868) – Z
Euscelis incisus (Kirschbaum, 1868) (*gen. aestivalis*, *gen. vernalis*) – B, Z, T
Euscelis lineolatus Brullé, 1832 – B
Fiebertella florii (Stål, 1864) – Z
Goniagnathus brevis (Herrich-Schäffer, 1835) – Z
Graphocraerus ventralis (Fallén, 1806) – B, Z, T
Hardya tenuis (Germar, 1821) – Z
Handianus flavovarius (Herrich-Schäffer, 1835) – Z
Hesium domino (Reuter, 1880) – Z
Japananus hyalinus (Osborn, 1900) – Z
Jassargus obtusivalvis (Kirschbaum, 1868) – B, Z, T
Laburrus impictifrons (Boheman, 1852) – Z, T

- Laburrus peltax* (Horváth, 1903) – Z
Limotettix striola (Fallén, 1806) – B, Z
Macustus griseescens (Zetterstedt, 1828) – Z
Metalimnus formosus (Boheman, 1845) – B, Z
Mocuellus collinus (Boheman, 1850) – B, Z
Mocuellus quadricornis Dlabola, 1949 – Z
Mocydia crocea (Herrich-Schäffer, 1837) – Z, T
Neoaliturus fenestratus (Herrich-Schäffer, 1834) – B, Z, T

- Paralimnus phragmitis* (Boheman, 1847) – Z

- Phlepsius intricatus* (Herrich-Schäffer, 1838) – B, Z, T

- Phlogotettix cyclops* (Mulsant et Rey, 1855) – Z

- Pithyotettix abietinus* (Fallén, 1806) – Z

- Platymetopius curvatus* Dlabola, 1974 – Z

- Platymetopius undatus* (De Geer, 1773) – Z

- Rhopalopyx preysleri* (Herrich-Schäffer, 1838) – Z

- Sagatus punctifrons* (Fallén, 1826) – B

- Selenocephalus obsoletus* (Germar, 1817) – Z

- Speudotettix subfuscus* (Fallén, 1806) – B, Z

- Stictocoris picturatus* (C. Sahlberg, 1842) – B, Z, T

- Streptanus aemulans* (Kirschbaum, 1868) – B, Z, T

- Thamnotettix confinis* Zetterstedt, 1828 – Z

- Thamnotettix diluitor* (Kirschbaum, 1868) – Z

- Thamnotettix exemptus* (Melichar, 1896) – Z

- Turrutus socialis* (Flor, 1861) – B, Z, T

Dorycephalinae

- Eupelix cuspidata* (Fabricius, 1775) – B, Z, T

Iassininae

- Bobracomorpha irroratus* Lewis, 1834 – Z

- Iassus lanio* (Linnaeus, 1761) – B, Z

- Iassus scutellaris* (Fieber, 1868) – B

Idiocerinae

- Acericerus vittifrons* Kirschbaum, 1868 – Z

- Balkanocerus larvatus* (Herrich-Schäffer, 1835) – Z

- Populicerus populi* (Linnaeus, 1761) – Z

- Rhytidodus decimusquartus* (Schrank, 1776) – B

- Rhytidodus nobilis* (Fieber, 1868) – B

Ledrinae

- Ledra aurita* (Linnaeus, 1758) – Z

Macropsinae

- Hephathus nanus* (Herrich-Schäffer, 1835) – B, Z, T

- Macropsidius sahlbergi* (Flor, 1861) – Z

- Oncopsis alni* (Schrank, 1801) – Z

- Oncopsis flavicollis* (Linnaeus, 1761) – Z

- Oncopsis tristis* (Zetterstedt, 1840) – Z

- Pediopsis tiliae* (Germar, 1831) – Z

Megophthalminae

- Megophthalmus scanicus* (Fallén, 1806) – B, Z

Penthimiinae

Penthimia nigra (Goeze, 1778) – B, Z, T

Typhlocybinae

Chlorita (*Eremochlorita*) *hungarica* (Ribaut, 1933) – Z

Emelyanoviana mollicula (Boheman, 1845) – Z

Eupteryx aurata (Linnaeus, 1758) – B

Eupteryx notata Curtis, 1837 – Z

Eurhadina untica Dlabola, 1967 – Z

Kybos butleri (Edwards, 1908) – Z

Kybos populi (Edwards, 1908) – B

Kybos virgator (Ribaut, 1933) – Z

Typhlocyba quercus (Fabricius, 1777) – Z

Zyginidia pullula (Boheman, 1845) – B, Z

Ulopinae

Utecha lugens (Germar, 1821) – Z, T

Utecha trivialis (Germar, 1821) – B, Z, T

Összefoglalva a három fajlista adatait az alábbi eredmény adódik:

A Mocsáry Sándor által közölt négy fajból három közönséges, a negyedik is ismert hazánkból, elfogadható adat. Horváth Géza összesen 72 fajt közöl a vizsgált területről, ebből 32 faj előkerült az általunk meghatározott anyagból is, az egyezés 45%-os. Egy faj előfordulása kétségesnek tűnik, mivel az eredeti leírásban lelőhelyként Szíria szerepel, más adat azóta sincs publikálva, 39 faj pedig kiegészíti az általunk adott listát, mint abban nem szereplő, de gyűjteményi példányokkal reprezentált fajok.

Meglepő újdonság volt a mediterrán területeken elterjedt *Cixidia parnassia* fenti listában jelzett zempléni előfordulása. A fajnak a MTM-ben őrzött példányai Herkulesfürdőről származnak, kétségesnek tűnt a fenti, Erdőbényét említő adat. Ez év elején azonban a fajból Sikfőkútról származó hiteles példányt kaptunk, ez elfogadhatóvá teszi a zempléni előfordulását is.

A Kazinczy Ferenc Múzeum anyaga az összesítés szerint 11 kabócacsalád 129 génuszának 177 fajt tartalmazza, a területről kimutatott teljes fajszám, a kiegészítésekkel együtt meghaladja a kétszáz fajt, ez az ismert magyar fauna egyharmadát lefedi.

Befejezésképpen egyetlen érdekességről, mint a területet érintő legújabb eredményről szólunk még néhány mondatot. A Konferencián részletesen ismertetésre került egy faj hazai példányainak bonyodalmas története, ennek a tanulságait dióhéjban összefoglalva közreadjuk.

A *Trypetimorpha occidentalis* fajról van szó, mely 1993-ban, a génusz revíziója folytán vált ismertté, mint újonnan leírt faj. Európában közel 150 éve ismert a génusz típusfaja, (*T. fenestrata* O. Costa, 1862) amely az irodalom szerint (NAST 1972), Franciaországtól Kirgiziáig elterjedt. Az eredeti leírásban a kor követelményeit kielégítően csupán külső morfológiai ismertetés szerepel. Miután a (brachypter) példányok rendkívül feltűnő rajzolattal bírnak, abból a feltételezésből, hogy egyetlen ismert európai faj van, minden előkerült példányt ezzel azonosítottak. Hazánkból is szép sorozatok kerültek elő az elmúlt száz év alatt. A helyzetet némileg bonyolította az, hogy dalmáciai gyűjtésből Horváth Géza erősebben rajzolt, kicsit más felépítésű állatokat talált, ezeket le is írta új fajként (*Trypetimorpha pilosa* Horváth, 1907). Az állatok belső felépítését, ivarszervüket senki nem vizsgálta közel száz éven keresztül. 1993-ban egy kínai kutató, J. Huang és francia kollégája T. Bourgoin elvégezte a génusz revízióját. Közleményükben meglepve olvastuk, hogy kimutattak egy nyugat-európai elterjedésű új fajt (*T. occidentalis*), mely ivarszervében frappánsan különbözik a már ismert típusfajtól. A vizsgált anyag olasz, francia, ciprusi és dalmáciai példányokat tartalmazott, többek között Horváth anyagából a *T. pilosa* néhány egyedét. A közleményből kitűnt, hogy Horváth szerbiai gyűjtésének anyaga, amit ő *fenestrata*-val azonosított, az új fajhoz tartozik, a *pilosa* példányok viszont megegyeznek az eredeti *fenestrata*-val. A cikk felületes olvasásánál elsikkadt egy adat (nálunk is, nálunk is!), amely a londoni Natural History Museum egyik ide tartozó, általunk vizsgált és *occidentalis*-nak határozott hím példányán található. Szó szerint olvasva az etikett szövegét: „Gödöllő, Újhelyi / 1931.VIII.25 / *Trypetimorpha fenestrata* Costa, det Soos / Brit. Mus. 1956–126” A kutatók közel ötven típuspéldányt jelöltek ki, valószínűleg egyiküknek se tűnt fel a furcsa helységneve, a furcsa gyűjtő neve, országmegjelölés nem volt, így a közleményben maradt a nyugat-európai elterjedés. Közben teltek az évek, és a Sátor-hegyről előkerült egy példány, amelyen rutinszerű genitália vizsgálatot végeztünk. Az eredmény első pillanatban meglepő volt, az *occidentalis* első általunk kiboncolt példányát azonosítottuk. Ezután jöttek sorban a többi magyar területről származó példányok, genitália vizsgálatok, és az eredmény: minden hazánkból előkerült példány az új fajhoz tartozik. Így lett a régóta sokunk által jól ismert állat újdonság hazánk faunájára, és benne Zemplén megyére is. (Zárójelbe téve, azért a dicsőség a két külföldi kutatóé, bár erről még nem értesültek).

Mellékletben összehasonlításképpen megadjuk a *T. fenestrata* és a *T. occidentalis* brachypter egyedeinek szárnyrajzát (1–2. ábra), hím ivarszervének oldalnézeti képét (3–4. ábra), hátha egyszer a valódi első faj is megjelenik nálunk.

Irodalom

- BIEDERMANN, R & NIEDRINGHAUS, R. (2004): Die Zikaden Deutschlands. – WABV, Scheeßel. 409 pp. 2004.
- HOLZINGER, W. et al. (2003): Fulgoromorpha, Cicadomorpha excl. Cicadellidae. – In: The Auchenorrhyncha of Central Europe. Vol. 1.: 673 pp. Brill. Leiden – Boston. 2003.
- HORVÁTH, G. (1897): Ordo. Hemiptera. In: A Magyar Birodalom Állatvilága (Fauna Regni Hungariae) III. Arthropoda. Királyi Magyar Természettudományi Társulat, Budapest, pp. 5–64.
- MOCSÁRY, S. (1875): Adatok Zemplén- és Ungmegyék faunájához. Matematikai és természettudományi Közlemények 13: 131–185.

HEGYESSY Gábor
Kazinczy Ferenc Múzeum,
SÁTORALJAÚJHELY
E-mail: hegyessy@hermuz.hu

OROSZ András
Magyar Természettudományi Múzeum Állattára,
H-1088, BUDAPEST
Baross u. 13.
E-mail: orosz@zoo.zoo.nhmus.hu

